

حساب می‌آید. بدن را سبک می‌کند و بر خلاف خون دادن، قوت بدن را نمی‌گیرد، اما موضع حجامت تا زمان بهبودی کمی ضعیف می‌شود.

آداب حجامت

اگرچه حجامت خواص زیادی به دنبال دارد اما باید آداب حجامت را در انجام و پس از انجام آن که در برگیرنده سوالاتی مانند این است که بعد از حجامت چه بخوریم را رعایت کنید. یکی از مهمترین این موارد این است که در غذا خوردن بعد از حجامت عجله نکنید!

این سوال که چه چیزهایی بعد از حجامت باید خورده شود و چه غذاهایی را نباید خورد؟ ممکن است برای تمام افرادی که حجامت می‌کنند پیش بیاید. از این رو لازم است برای تجربه کردن شرایط خوب بعد از انجام حجامت، بهترین خوراکی قبل از حجامت را بشناسید.

بعد از حجامت چه غذا و نوشیدنی‌هایی بخوریم؟

اگر بنا به توصیه پزشکتان، به سلامتی و مبارکی، حجامت انجام دادید، شاید این سوال برای شما وجود داشته باشد که بعد از حجامت نکاتی را باید رعایت کرد. در ادامه تعدادی از این نکات را برای شما ذکر خواهیم کرد:

- خوردن آبغوره و سوپ جو را هنگام حجامت یا خون‌گیری توصیه شده؛ این مواد خون را رقیق می‌کند و موجب دفع مواد زائد بیشتری از خون می‌شود.
- بعد از حجامت، بهتر است غذا کمتری خورده شود و آشامیدنی بیش‌تر مصرف گردد.
- بعد از حجامت، شربت عسل، سکنجبین و عرق کاسنی بنوشید.
- خوردن آب انار و با انار شیرین بعد از حجامت نیز بسیار مفید است.
- گرم مزاجان بیشتر انار یا آب آن، آب کاسنی با شکر، کاهو با سکنجبین، شربت گلاب، گوشت جوجه یا آش آبغوره میل نمایند.
- توصیه ما این است که اگر قصد مصرف قند یا شکر را بعد از حجامت داشتید، ترجیحا از شکر سرخ استفاده کنید.

- در چند روز اول بعد از حجامت، اولویت با مصرف آش ها، شورباها و سوپ های مقوی اما سهل الهضم و سبک است.

در صورت ضعف و بی حالی بعد از حجامت، مجاز به خوردن چه چیزهایی هستیم؟

سردی ناگهانی تن، بی حالی و ضعف در لحظه حجامت یا بعد از آن بیشتر در افراد دموی مشهود است؛ پس برای اینکه به موقع ضعف و بی حالی فرد جبران شود لازم است بدانیم بعد از حجامت چه بخوریم طب اسلامی نیز آن را تایید کند:

- قبل از حجامت یکی از این شربت ها را آماده کند تا بعد از حجامت میل شود: شربت زعفران و عسل، شربت عرق نعناع و عسل، شربت عرق بهارنارنج با عسل، گلاب با عسل یا آبلیمو با عسل.
- در فصل سرما بهتر است برای جبران ضعف، سکنجبین عسلی استفاده شود.
- طبق گفته برخی از منابع، طی ۶ ساعت اول پس از حجامت، خوردن شربت عسل (یک قاشق عسل با یک لیوان آب ولرم مخلوط کرده) سکنجبین و ماءالشعیر طبی با عسل مطلوبست.
- اگر فرد در اثر ضعف ناگهانی، احساس سرگیجه و سردرد دارد به جای غذا خوردن، دستمالی را به گلاب یا عطر گل محمدی یا عطرهای گرم مزاج دیگر (مریم، یاس و...) آغشته کنید و برای استنشاق به بینی او نزدیک کنید، سردرد او به سرعت بهبود می یابد.

توجه توجه: در ایامی که روزه هستید و بسیار بی خواب بوده اید یا در حال مصرف داروهای آنتی بیوتیکی هستید، نباید حجامت کنید.

بعد از حجامت چه غذا و خوراکی هایی نخوریم؟

- اگر ضعف، سرگیجه یا افت فشار ندارید تا یک ساعت پس از حجامت چیزی نخورید.
- در صورت وجود مشکل، قرار دادن کمی عسل در دهان یا زیر زبان تا خودش کم کم آب شود یا نوشیدن شربت عسل کفایت می کند و نیازی به غذا خوردن نیست.
- پرخوری و یا خوردن غذاهای سنگین، چرب و دیرهضم، (ترجیحا تا ۲۴ ساعت) بعد از حجامت به تاخیر انداخته شود.

- پس، بعد از حجامت، از مصرف غذاهای ییوست زا و غلیظ، مانند غذاهای خمیری چون آش رشته، ماکارونی، پیتزا و لازانیا پرهیز شود.
- برای جبران خون از دست رفته در این کار، اصراری بر مصرف امعاء و احشاء حیوانات (جگر، قلوه و ...) و غذاهای سنگین دیگر نداشته باشید.
- در روز انجام حجامت و بعد آن، از مصرف ترشی و غذاهای ترش، لبنیات، گوشت‌های سرد مزاج مانند ماهی هم پرهیز شود.
- به ویژه شام با ماست خورده نشود.
- البته در برخی احادیث توصیه به خوردن ماهی بعد از حجامت شده است که توصیه ای عمومی نیست و مربوط به شخص خاص با بیماری خاص بوده است.
- از خوردن تخم‌مرغ هم تا یک هفته پرهیز شود؛ این دستور به ویژه برای افراد سردمزاج با جدیت باید رعایت شود؛
- تا ۲۴ ساعت پس از حجامت از مصرف انواع نوشیدنی‌های کافئین دار خودداری کنید. خوردن چای بعد از حجامت نیز به دلیل کافئین موجود در چای درست نیست.
- بهتر است از میوه‌های ترش مانند پرتقال یا لیمو و آبمیوه استفاده نکنید.
- غذاهای پر ادویه مانند فلفل، دارچین و زنجبیل را مصرف نکنید.
- از خوردن سیر و پیاز بلافاصله پس از دوره حجامت اجتناب کنید.
- بعد از حجامت، نمک، غذای شور، گوشت‌ها و ماهی نمک سود خورده نشود.

چرا بعد از حجامت باید از مصرف غذاهای سنگین و غلیظ پرهیز کرد؟

اولا اکثر حجامت شونده‌گان، تنها، با مصرف این گونه خوراکی‌ها، دوباره به وضعیت نامطلوب قبل از حجامت برمی‌گردند. و در ثانی عده کمی هم که پس از حجامت نیاز به تقویت دارند بهتر است از خوراکی‌هایی مانند شربت عسل، آب انار شیرین شده با عسل، خرما، مویز، گوشت کباب کرده پرنده‌گان کوچک و... استفاده کنند. خوردن چای بعد از حجامت حتی اگر با نبات باشد، باز هم توصیه نمی‌شود.

البته در زمان حجامت نیز باید به نوع تغذیه توجه کرد:

حجامت با شکم خالی به خصوص صبح قبل از مصرف صبحانه، باعث ایجاد ضعف در قوای بدن می‌شود و حجامت پس از صرف غذا سبب نقصان هضم و جذب ماده غذایی می‌گردد. اما این را بدانید که از یکساعت قبل و بعد از حجامت نباید شکم پر باشد. برای دفع بهتر مواد زائد از بدن از ۳ روز قبل از انجام حجامت، آش آلو، خاکشیر با آب گرم، سوپ جو، آب انار و آب زرشک مصرف کنید. از خوردن غذاهایی چون جگر، ماهی، پنیر و تخم مرغ قبل و بعد حجامت پرهیزید.

پانسمان محل حجامت

پس از خاتمه خون‌گیری، موضع، پاکسازی و پانسمان می‌شود:

- بهترین پانسمان، پانسمان با عسل است. البته برخی نیز گذاشتن زردچوبه را پیشنهاد کرده‌اند. مالیدن شیر یا ژل تازه برگ آلوئه ورا روی زخم هم خوب است.
- پاکسازی موضع و اطراف آن، با مقداری پنبه کفایت می‌کند و نیازی به استفاده از الکل یا بتادین نیست. قبل از پانسمان بهتر است تاول‌های احتمالی ایجاد شده را با فشار ملایم پنبه یا گاز تخلیه شود.
- در پانسمان محل حجامت، ضرورتی به استفاده از گاز استریل نیست و می‌توان از گازهای غیراستریل هم استفاده کرد.
- برای چسب زدن روی پانسمان بهتر است از چسب‌های ضدحساسیت (معروف به چسب CM یا چسب کاغذی) استفاده کرد.
- در حجامت سر، نیازی به پانسمان نیست. در حجامت آلرژی هم ضرورت دارد که روی موضع باز بماند. پس از پایان و به دلیل سطحی بودن خراشها، موضع، دچار خونریزی مجدد نمی‌شود اما ممکن است تا دو سه روز، آلودگی‌های مختصری روی لباس زیر دیده شود.
- به هیچ وجه برای ضدعفونی کردن زخم از بتادین و یا مواد مشابه استفاده نشود که عملاً باعث تاخیر در ترمیم زخم خواهد شد.
- در صورت دردناک بودن محل، ۵ تا ۶ بار و هر بار به مدت یک دقیقه یا در حد تحمل روی موضع، کیسه یخ بگذارید.

- کبودی، تورم و اندکی خارش در محل، طبیعی است و پس از گذشت چند روز، خود به خود، مرتفع می شود. اما خارش شدید در محل حجامت می تواند ناشی از این دلایل باشد. (۱) عدم خون گیری کافی که باعث شده است مقداری از مواد زائد در زیر پوست محبوس بماند. (۲) کثیفی بیش از حد خون. در این موارد بهترین راه این است که با رعایت تمهیدات، ناحیه مجدداً خارش داده و مقداری خون گیری شود. اگر به هر دلیلی این کار مقدور نیست، کارهایی مانند کمپرس سرد، ضماد «سدر و گلاب» و ... می تواند مشکل را حل کند.

شست و شو پس از حجامت

تا یک ساعت پس از انجام حجامت، به هیچ وجه موضع را نشویید زیرا باعث عفونت ناحیه می شود. تا ۲۴ ساعت پس از انجام، از رفتن به حمام خودداری کنید. زیرا ممکن است باعث تب دائمی شود.

غذا خوردن پس از حجامت

بهتر است تا یک ساعت پس از انجام، صبر کنید و سپس غذا بخورید.

- صفاوی مزاج ها: خوب است این موارد: انار یا آب انار / آب کاسنی با شکر / کاهو با سرکه یا سکنجبین / شربت گلاب را بخورند. همچنین برای غذا از گوشت جوجه یا بز همراه با سرکه یا آش آبغوره استفاده کنند.
- سرد مزاج ها: بهتر است شربت عسل / شربت به یا سکنجبین ادویه زده بخورند. برای غذا نیز از گوشت جوجه، گنجشک و یا کبوتر استفاده کنند. این افراد بهتر است در روز انجام این روش کمتر غذا بخورند و بیشتر آشامیدنی مصرف کنند. خوردن تخم مرغ بعد از حجامت در افراد سرد مزاج ممنوع است
- مصرف غذاهای نمک دار پس از حجامت تا سه ساعت ممنوع است. زیرا بیماری های پوستی ایجاد می کند.
- خوردن آب انار پس از انجام این روش درمانی، باعث زنده شدن خون و نشاط تن می شود.

خواب و رابط جنسی پس از حجامت

- بلافاصله پس از حجامت نخوابید.
- تا ۲۴ ساعت پس از آن، از رابطه جنسی پرهیز کنید.

حرکات نفسانی

از حرکات نفسانی شدید مانند خشم و هیجان‌ات عصبی پس از حجامت پرهیز کنید.

تدابیر حجامت در فصل پاییز

از منظر طب سنتی، دو زمان در سال برای انجام حجامت بسیار خوب است که شامل اوایل بهار و اوایل پاییز می‌باشد که هوا نه خیلی سرد و نه خیلی گرم است. اما همین حجامت نیز برای افرادی مناسب است که شرایط آن را داشته باشند به عنوان مثال از غلبه گرمی رنج ببرند. پس کسانی که واجد شرایط حجامت در پاییز هستند، بهتر است در این روزها، بعد از مشورت پزشک خود حجامت کنند.

چرا حجامت در پاییز برای همگان قابل توصیه نیست؟

حجامت و کلاً خارج کردن خون به هر روش، در فصل پاییز می‌تواند ضرر داشته باشد و برای همگان مناسب نیست، چرا؟

- چون طبیعت فصل پاییز سرد و خشک است و طبیعت خون گرم و تر و خارج شدن خون گرم از بدن موجب غلبه سردی در بدن شده که بروز بیماری‌های طبع سرد را افزایش می‌دهد.
- از طرفی حجامت، فصد یا هر نوع خونگیری در پاییز، موجب غلبه خشکی در بدن می‌شود ولی در فصل بهار به دلیل اینکه مزاج فصل گرم و تر است برای افراد، خصوصاً افرادی که غلبه دم دارند می‌تواند مفید باشد.

چه افرادی مجاز به انجام حجامت در فصل پاییز هستند؟

افراد زیر در اوایل فصل پاییز، بعد از ویزیت و مشورت با پزشک متخصص طب سنتی، مجاز به انجام حجامت هستند:

- افراد با مزاج گرم و تر

- افراد دارای غلظت خون (حجامت ساقین برای این افراد مناسب تر است)
- افراد مبتلا به چربی خون
- افرادی که از اسید اوریک بالا رنج می‌برند.
- افرادی که در قسمت صورت و بالاتنه دارای جوش و دمل هستند.
- افرادی که احساس سنگینی و حرارت در سر و بدن خود دارند.

چه افرادی نباید در فصل پاییز حجامت انجام دهند؟

افراد زیر نیز جهت حفظ تندرستی خود در فصل پاییز، بهتر است از انجام حجامت در این فصل بپرهیزند:

- افرادی که دارای مزاج سرد یا خشکی مزاج هستند.
- افراد دارای کم خونی‌های شدید.
- افرادی که ضعف شدید بدنی دارند.
- افرادی که فشار خون پایین دارند.
- در خانم‌ها در زمان حیض و نفاس و استحاضه (مگر آنکه خون استحاضه کم باشد).
- خانم‌های باردار (مگر به تشخیص پزشک).

افرادی که کلاً نباید حجامت انجام دهند:

- کودکان زیر دو سال
- سنین بالاتر از ۶۰ سال
- افراد خیلی لاغر یا خیلی چاق با خون کم
- کسانی که دارای ضعف قلب، کبد و معده باشند.
- افرادی که دچار بیماری‌های خاص هستند.
- افرادی که اختلالات انعقادی دارند.
- شخصی که شدیداً سرد مزاج باشد.

در صورت حجامت پاییزی، چه نکاتی را باید رعایت کنیم؟

اگر از واجدین شرایط حجامت در پاییز هستید، قبل از هر گونه اقدام سرخود، نکات زیر را نیز به خاطر بسپارید:

- حجامت، حتماً و حتماً باید توسط پزشک متخصص طب سنتی به افراد توصیه شده باشد. پس حجامت سرخود در پاییز، ممنوع.
- حجامت در پاییز، حتماً باید تا قبل از سرد شدن هوا صورت بگیرد.
- حتماً حجامت زیر نظر پزشک و در مراکز استاندارد درمانی انجام شود تا مراحل قبل، حین و بعد از حجامت به درستی اجرا شود.

اقدامات لازم قبل از حجامت

اگر پزشک شما فهرست رژیم‌های غذایی و گیاهی منضج و مصلح را بر حسب طبع و مزاجتان در اختیار شما قرار داد آن‌ها را رعایت کنید زیرا در غیر این صورت حجامت شما کم اثر یا بی اثر و حتی گاهی خطرناک و مضر خواهد بود و در مجموع، بیماری شما سیر صعودی و بهبودی را نخواهد داشت.

از چند روز قبل از حجامت، بیشتر از این خوراکی‌ها و نوشیدنی‌ها استفاده شود

- آش‌ها، سوپ‌ها یا خورش‌های ملس و ملین (آلو و انار)
- مصرف مواد ملین مانند آلو، انجیر، روغن زیتون، میوه و سبزی تازه فصل
- شربت عسل همراه با آبلیمو
- خاکشیر همراه با آب گرم

نکته: در روز تعیین شده برای حجامت حتماً وعده‌های غذایی (مخصوصاً وعده صبحانه) را خوب مصرف کنید! و ترجیحاً صبحانه عسل یا مربا... باشد، در صورتی که برایتان امکانپذیر نیست، کمی عسل یا خرما میل کنید.

از چند ساعت قبل از حجامت تا چند ساعت بعد از آن، از موارد زیر پرهیز کنید

- خوردن تخم‌مرغ، ماهی، جگر
- مصرف نمک و لبنیات زیاد

- مصرف غذاهای سرخ کردنی
- انجام کارها و فعالیت‌های سنگین (کوهنوردی، دویدن طولانی و سخت، ورزش‌های سنگین یا حرفه‌ای)
- بی‌خوابی
- گرسنگی و تشنگی زیاد (روزه گرفتن)
- مصرف داروهای آنتی‌بیوتیک و ضدانعقاد خون
- بین جماع تا حجامت حداقل باید ۱۲ ساعت فاصله باشد.

حجامت در هفتم حزیران آری یا خیر؟

حجامت، روشی کارآمد، ارزشمند و غیرقابل انکار در درمانگری به روش طب ایرانی است، اما از سوی دیگر، نگاه دقیق، پژوهشگرانه و عمیق به متون تخصص طب ایرانی، به روشی تایید می‌کند که این مکتب حکمی، بر پایه نگاهداشت تندرستی از راه توجه به اصول درست زیستن بنا شده‌اند. اما متأسفانه امروزه شاهدیم در کنار تبلیغات آنچنانی در حجم انبوه، همه مردم را _ بدون در نظر گرفتن شرایط جسمی، روحی و مزاجی آنها و بیماری‌ها و ضعف و قوت‌های احتمالی، شرایط سنی و جنسی و اقلیمی و شغلی و... به حجامت در روزهایی از سال می‌خوانند یا تقویم‌هایی را چاپ و در بین عموم منتشر می‌کنند که در آن‌ها روزهای خوب حجامت مشخص شده است. چالش اصلی از آن جایی شروع می‌شود که این جریان یعنی حجامت در روزهای خاصی از سال را منسوب به ائمه معصومین می‌دانند، حال ما در این پست می‌خواهیم از دیدگاه چند تن از متخصصان طب سنتی، صحت یا عدم صحت این انتساب و این که آیا حجامت در روزهای خاصی مانند هفتم حزیران برای همگان خوب است یا خیر را مورد بررسی قرار دهیم.

جریان حجامت در هفتم حزیران

در خصوص چالش مطرح شده در مقدمه، آنچه که به عنوان مساله مطرح است این است که به انجام حجامت در روز هفتم حزیران از ماه‌های رومی که در هر سال معادل ۲۹ یا ۳۰ خرداد است مانور فراوان داده می‌شود و به عنوان یک پیام قطعی و مورد تاکید از طرف معصومین تلقی می‌شود. این جریان، همه مردم را به صورت یک فراخوان عام دعوت به انجام حجامت می‌نماید. حتی مطب پزشکان که در آن به

صورت قانونی حجامت انجام می‌شود و خصوصاً مراکز غیرقانونی حجامت زیر نظر این جریان افراطی مملو از مراجعه کنندگان جهت حجامت می‌گردد. از سوی دیگر، برخی از مردم نیز خودسرانه به اماکن متفرقه مراجعه می‌کنند و درخواست حجامت بدون ویزیت پزشک را دارند که در مواردی نیز به راحتی پذیرفته می‌شود. متأسفانه برخی با بی‌توجهی و بی‌مبالاتی به نام طب اسلامی، روز «حزیران» را بعنوان روز خاص حجامت معرفی می‌کنند. جدای از اینکه روایت این مسئله در چه کتابی ذکر شده است و بنابر مبانی استنباطی، هیچ مستمسک قابل توجهی در این مورد در دست نیست.

آیا انتساب حجامت در هفتم حزیران به ائمه معصومین صحیح است؟

با پیگیری دکتر مرتضی مجاهدی در بررسی‌های اولیه انجام شده توسط اساتید علوم حدیث در حوزه علمیه، تنها یک روایت در این مورد در منابع حدیثی ذکر شده است که این روایت هم از بین منابع اولیه حدیثی که مربوط به قرون اولیه بعد از ائمه می‌باشند، تنها در کتاب مکارم الاخلاق به عنوان کتابی درباره آداب و اخلاق اسلامی نوشته حسن بن فضل طبرسی عالم شیعه قرن ششم قمری، ذکر شده است و البته در برخی کتب روایی متأخر مانند بحارالانوار که منبع روایی محسوب نمی‌شوند هم آن را منعکس نموده است. متأسفانه این روایت مرسل است یعنی سند و راویان حدیث مشخص نشده است. از دیدگاه علوم حدیث، استناد به حدیثی که فقط در یک منبع نه چند معتبر روایی ذکر شده و انتشار و استفاده کاربردی از آن به عنوان فرمایش معصومین صحیح نمی‌باشد.

انجام حجامت در روز هفتم حزیران، سنت یا بدعت؟

عموم مومنین و علاقه‌مندان به آموزه‌های دینی دقت فرمایند که هر حدیثی که در بین عموم منتشر می‌شود باید مورد تایید علمای حدیث و اساتید برجسته حوزه قرار بگیرند. وگرنه نمی‌توان به این راحتی، انتساب روایاتی که سند و میزان اعتبار آن‌ها مشخص نیست را به یک معصوم تاکید نمود و بر اساس آن توصیه موکد به مومنین نمود. با این توضیحات مختصر در حال حاضر به نظر می‌رسد تبلیغ انجام حجامت در روز هفتم حزیران بیش از این که نشر سنت اهل بیت باشد، نوعی بدعت در آموزه‌های دینی است. هر چند درآمدهای کلانی نصیب حجامت کنندگان مروج این ادعا می‌نماید. و متأسفانه عموم پزشکان و سلامت‌مکده‌های طب سنتی که از علوم حدیث اطلاعی ندارند هم مبتلا به این جریان شده‌اند.

درباره حجامت بزرگنمایی نشود

حجامت روشی در طب سنتی است که اعتقاد به تاثیرگذاري آن در درمان انواع مختلفی از بیماری‌ها ریشه در باور بسیاری از مردم دارد، اما انجمن علمی طب سنتی و وزارت بهداشت که متولی اصلی سلامت مردم در این زمینه به شمار می‌روند، نظر متفاوتی نسبت به این روش درمانی دارند و برخلاف بسیاری از فعالان این حوزه تاکید می‌کند که این روش باید حتما تحت نظر پزشک انجام شود و لزومی ندارد از آن بهره‌ای فراتر از واقعیت ساخت. بزرگنمایی درباره حجامت مردم ما را به دردسر می‌اندازد. در طب سنتی ایران به حجامت تاکید شده است ولی فقط به عنوان یکی از روش‌های درمانی. این کار در صورتی که با نظر پزشک خبره، آگاه و مکان مورد تایید از نظر استانداردهای درمانی انجام شود، می‌تواند روشی کمک کننده در پیشگیری و درمان بیماری‌ها باشد. ولی انجام بی رویه و عنان گسیخته حجامت که گاهی در جامعه می‌بینیم، می‌تواند بسیار مضر باشد.

انجام حجامت در ماهی به نام حزیران موثر است یا خیر؟

گروهی از فعالان طب سنتی بر موثر بودن انجام حجامت در ماهی به نام حزیران در فصل بهار تاکید می‌کنند و برای آن فواید زیادی را برمی‌شمارند. این ماه برگرفته از طب اسلامی است، اما هنوز از نظر وزارت بهداشت و انجمن علمی طب سنتی مورد تایید قرار نگرفته است. دکتر حسینی یکتا در این خصوص معتقد است که اگرچه در فصل بهار به علت تغییراتی در بدن، احتمال نیاز به حجامت بیشتر است، ولی حتما برای انجام حجامت فصل بهار هم با پزشک مشورت کنید. توصیه عام به حجامت در بهار و در روزهای خاص برای همه صحیح نیست؛ چرا که نمی‌توان گفت همه گروه‌های سنی بدون هیچ مانعی می‌توانند در این فصل حجامت انجام دهند. احتمال اینکه افراد در فصل بهار نیاز به حجامت داشته باشند نسبت به سایر فصل‌ها بیشتر است ولی باز هم اینکه بگوییم مانعی برای حجامت تمام افراد در فصل بهار وجود ندارد، درست نیست و لازم است پزشک پیش از حجامت فرد را معاینه کند. بنابراین بر اساس آموزه های حکیمان طب ایرانی، انجام حجامت به صورت خودسرانه نه تنها فوایدی ندارد بلکه گاهی عوارض جبران ناپذیری در پی خواهد داشت. پس به تبلیغات غیرعلمی مانند توصیه همگانی به حجامت در حزیران توجه نکنید و برای بدن شریفتان، این امانت الهی، ارزش و احترام قائل باشید.